

Werkgezelschap Godsdienstsociologie en Godsdienstantropologie

Verslag presentaties bijeenkomst 2 november 2018

Aanwezig:

Pieter Boersema, André Droogers, Kees de Groot, Durk Hak, Jeroen Jans, Jan Jonkers, Joris Kregting (secretaris), Brenda Mathijssen, Rein Nauta, Nico Plomp, Erik Sengers, Jan Dirk Snel, Hijme Stoffels, Sipco Vellenga (voorzitter) en Nico Vink.

In het eerste gedeelte van de bijeenkomst wordt door de leden ingestemd met de overdracht van het voorzitterschap van Sipco Vellenga naar Erik Sengers. Sipco is bijna acht jaar voorzitter geweest en wordt bedankt voor zijn toewijding en aangename stijl van voorzitten. Joris Kregting staat stil bij het recente overlijden van Manfred te Grotenhuis, godsdienstsocioloog aan de Radboud Universiteit. Een weergave van een In Memoriam van deze godsdienstsocioloog leest u binnenkort in het tijdschrift Religie en Samenleving.

Dr. Brenda Matijssen (RUG) over haar postdoc onderzoek aan de Universiteit van Reading (UK): Deathscapes and Diversity in multicultural England and Wales. Making space for minorities' and migrants' bodily remains, ritual and remembrance.

Brenda participeerde de afgelopen jaren in een onderzoek waarin zij praktijken en voorzieningen rond de dood voor migranten en minderheden bestudeerde in vier middelgrote steden in Engeland en Wales. Met andere onderzoekers, vooral sociaal geografen, werd de verhouding tussen de lokale uitvaartbranche en migranten en minderheden in kaart gebracht. Letterlijk gebeurde dit via 'mapping' (wie doet wat) maar er werd ook kwalitatief onderzoek gedaan met interviews en focus groepen.

De inventarisatie leert dat er veel knelpunten zijn als het gaat om de planning van en de ruimtelijke voorzieningen voor begrafenissen en crematies waar migranten en minderheden bij zijn betrokken. Bijvoorbeeld als het gaat om begrafenissen die niet in weekend kunnen plaatsvinden, crematies die te krap wat tijd betreft worden ingeroosterd en te weinig fysieke ruimte op de begraafplaats. De uitvaartcultuur van de migranten en minderheden verschilt sterk van die van de autochtone bevolking en er is ongelijkheid tussen migranten en minderheden enerzijds en de autochtone bevolking anderzijds maar ook tussen migranten en minderheden onderling (waarbij minderheden die zich al langer geleden vestigden meer rechten hebben verworven). Een verbetering van de uitvaartvoorzieningen voor migranten en minderheden kan zorgen voor een betere integratie in de samenleving, de uitvoering van de gewenste rituelen rond de dood is hierin namelijk belangrijk.

Klikt u [hier](#) voor de informatiefolder die Brenda en haar mede-onderzoekers hebben samengesteld voor de Britse uitvaartbranche.

In de discussie komt aan de orde dat er ook financiële belemmeringen spelen bij de migranten en minderheden, dat Groot-Brittannië vaak wordt gedefinieerd als een multiculturele en multifaith samenleving maar dat ethische diversiteit op het terrein van uitvaart nog beperkt is (in Nederland hebben de migranten en minderheden meer grip op de regie van hun uitvaart). Ook komt aan de orde dat er ook veranderingen plaatsvinden binnen de traditionele Anglicaanse uitvaartcultuur onder de autochtone Britse bevolking.

Prof. dr. Hijme Stoffels met een visueel intermezzo: Religie op straatniveau (fotografie religieuze objecten in de straat Westeinde te Den Haag).

Bij de secretaris van ons Werkgezelschap kunt een pdf van Hijme's presentatie opvragen.

Jeroen Jans Ma (RU) over zijn promotie-onderzoek 'Staat zonder religie. Percepties van jonge christenen, moslims en humanisten met betrekking tot de relatie tussen religie en staat'.

Jeroen licht in zijn presentatie de onderzoeksopzet toe van zijn promotie onderzoek (promotoren: dr. Carl Sterkens, prof. dr. Eric Vanbrux & prof. dr. Sophie van Bijsterveld). Hij onderscheidt vier modellen die weergeven hoe men aankijkt tegen de verhouding tussen levensbeschouwing en overheid (kerk en staat): autonomieliberalisme (met nadruk op individuele autonomie en strikte scheiding tussen levensbeschouwing en overheid), diversiteitsliberalisme (met nadruk op individuele vrijheid om zich aan een groep te binden en gelijke behandeling van levensbeschouwing en overheid), groepscommunitarisme (met nadruk op groepsautonomie en een overheid die bepaalde levensbeschouwingen mag stimuleren) en staatscommunitarisme (met nadruk op een dominante staat en plaats voor slechts één levensbeschouwing). Deze modellen probeert Jeroen te verklaren met sociale kenmerken, waarden (individualisme, rechts autoritarisme, sociale dominantie) en levensbeschouwing (zelfdefinitie, praktijken en overtuigingen). Zijn onderzoekspopulatie vormen levensbeschouwelijk geëngageerde (actief betrokken) jongeren in Nederland en Vlaanderen: jonge katholieken, protestanten, moslims en humanisten. Onder 643 van dit soort jongeren zijn vragenlijsten afgenomen en daarnaast zijn ook kwalitatieve interviews gehouden.

Tot slot gaat Jeroen ook nog in op de ontwikkeling van een meetinstrument voor hoe de jongeren aankijken tegen de kerntaken van de eigen levensbeschouwelijke gemeenschap met drie modellen: structurele rechtvaardigheid (levensbeschouwing wil de samenleving structureel hervormen en het accent ligt op participatie), liefdadigheid (levensbeschouwing kan mensen helpen bij nood en het accent ligt op individuele keuze), verkondiging (levensbeschouwing heeft verkondiging eigen boodschap als prioriteit, het accent ligt op de eigen groep).

In de discussie gaat het over waarom is gekozen voor deze onderzoekspopulatie, welke verschillen men kan verwachten tussen subpopulaties (Nederland versus Vlaanderen, 15-20 jaar versus 20-25 jaar, katholiek versus protestant, mainstream protestant versus kleinere orthodoxere groepen protestanten, stad versus platteland) en hoe goed jongeren in staat zijn om zich uit te spreken over verhouding levensbeschouwing en overheid.